

بررسی انگیزه‌های گردشگری بازدیدکنندگان پارک‌های جنگلی

محمد رضا رضوانی^۱

استاد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران

سید محمد میر تقیان رودسری

مدرس گردشگری، دانشکده میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۰/۰۱ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۲/۸

چکیده

افزایش تقاضا برای حضور در فعالیت‌های گردشگری مبتنی بر جنگل، شناخت عوامل انگیزشی مؤثر بر انتخاب این مقصدها را ضروری ساخته است. هدف تحقیق حاضر شناسایی و اولویت‌بندی انگیزه‌های کششی گردشگران در مقصد گردشگری جنگل در پارک‌های جنگلی دالخان و صفارود شهرستان رامسر می‌باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر را متخصصان و کارشناسان گردشگری و نیز گردشگران پارک‌های جنگلی صفارود و دالخان تشکیل دادند. حجم نمونه متخصصان و کارشناسان گردشگری ۳۰ نفر و روش نمونه‌گیری قضاوتی بود. همچنین حجم نمونه گردشگران ۴۰۰ نفر محاسبه گردید و نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده انجام شد. داده‌ها از طریق پرسشنامه محقق ساخته جمع‌آوری شد. روایی پرسشنامه از طریق اعتبار محتوا و پایایی آن با استفاده از روش آلفای کرونباخ که برابر با ۰/۸۸۵ بود، تأیید شد. داده‌ها با روش تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل ضریب تغییرات با استفاده از نرم‌افزار SPSS24 ارزیابی شدند. نتایج مشخص ساخت که عوامل کششی مؤثر بر گردشگری مبتنی بر جنگل دارای ۱۷ بُعد و ۵ عامل هستند که به ترتیب اولویت برای گردشگران شامل عوامل دسترسی پذیری، منابع گردشگری، خدمات مکمل، بوم‌شناختی و چارچوب‌های حقوقی و قانونی می‌باشند. باید در نظر داشت تمام ویژگی‌های مقصد گردشگری جنگل در عوامل انتخاب مقصد توسط گردشگر، به یک اندازه مهم نیستند، از این رو پیشنهادات لازم در این زمینه ارائه گردید.

واژگان کلیدی: پارک‌های جنگلی، گردشگری، انگیزش، عوامل کششی.

مقدمه

در تمامی کتاب‌ها و پژوهش‌های داخلی، ایران به عنوان کشوری ثروتمند و سرشار از منابع گردشگری معرفی شده است، اما اندک توجهی به ارایه‌ی راهکارهایی برای تبدیل شدن این منابع به جاذبه‌ها و محصولات گردشگری، معرفی و شناساندن آنها نشده است. اقتصاد ایران برای رهایی از اقتصاد تک‌محصولی مبتنی بر استخراج و صدور نفت ناگزیر باید فعالیت‌های جاذبه‌های گردشگری را گسترش دهد. اقتصاد جهان روی به سوی گردشگری نهاده است. به طوری که برای سال ۲۰۱۶، صنعت گردشگری ۷ درصد از صادرات جهانی به ارزش ۱/۴ میلیارد دلار آمریکا را به خود اختصاص داده، به طور مستقیم و غیرمستقیم حدود ۱۰ درصد تولید ناخالص داخلی جهان را تشکیل می‌دهد و از هر ۱۰ شغل یک شغل در حوزه‌ی گردشگری قرار دارد که تقریباً معادل ۲۲۷ میلیون شغل را در سراسر جهان پشتیبانی می‌کند (UNWTO, 2017: 3).

گردشگری در الگوهای فضایی خاصی عمل می‌کند که یکی از این الگوها، فضاها و مناطق جنگلی است. جنگل‌ها دارایی‌های با ارزش اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی می‌باشند (Hall, 2011: 279). جنگل‌ها چیزی بیش از مجموعه‌ای از درختان هستند و می‌توانند به عنوان میراث طبیعی نقش مهمی را ایفا کنند (Lee et al., 2010: 812). جنگل یک عنصر ذاتی از منظر وجود انسان است و بسیاری از کارکردهای اکوسیستم را فراهم می‌کند (Ciesielski & Sterenczak, 2018: 140). به طور سنتی، کارکرد اصلی جنگل‌ها تولید چوب بوده است، اما امروزه در بیشتر مناطق دنیا، بکارگیری آنها با هدف گردشگری، تمرکز اصلی راهبردهای مدیریت جنگل در سطح ملی و منطقه‌ای می‌باشد (Hayrinen et al., 2016: 1). جنگل‌ها به عامل بسیار مهمی برای ایجاد و احیای محصولات گردشگری تبدیل شده‌اند. یعنی ارزش تفریحی جنگل‌ها بیشتر از تولید چوب می‌باشد (Luo et al., 2016: 47). جنگل‌ها به عنوان منبع اصلی گردشگری، جز جدایی‌ناپذیر از محصولات گردشگری هستند. به همین دلیل، نقش مهمی را در رقابت‌پذیری مقاصد گردشگری ایفا می‌کنند (Priskin, 2001).

جنگل‌ها به عنوان منبع مهم تفریح و سرگرمی برای گردشگران داخلی و خارجی محسوب می‌شوند (Konu, 2015: 6). اگرچه کشورها با رشد قابل توجه شهرگرایی روبرو هستند، اما جنگل‌ها و تفریحات جنگلی به ابزاری برای پیوند مجدد جوامع و طبیعت تبدیل شده‌اند. گردشگری مهمترین شیوه جهت بهره‌برداری از جنگل می‌باشند، اما تعداد کمی از مناطق جنگلی هستند که خاصه با هدف گردشگری مورد توجه باشند. برخی کشورها، گردشگری مبتنی بر جنگل‌ها را بخش مکمل توسعه اقتصادی می‌دانند (Guichard-Anguis, 2011: 286). در واقع بقا و توسعه‌ی گردشگری جنگل برای پایداری اقتصادی-اجتماعی جوامع دارای اهمیت می‌باشد (Lee et al., 2010: 813).

از طرفی، از آنجایی که ارتباط میان مدیریت جنگل و کیفیت محیط تفریحی بررسی خواهد شد (Tyrvainen, 2016: 4). گردشگری می‌تواند با حداقل آسیب به جنگل‌ها، در مدیریت پایدار این مناطق مشارکت داشته باشد (Catibog-Sinha, 2011: 344). در واقع حفاظت از محیط‌های طبیعی می‌تواند با بهره‌برداری متعادل و توسعه‌ی فضاهای گردشگری همراه شود (Eskandari et al., 2017: 46). از اینرو، گردشگری جنگلی بهترین سیاست برای مدیریت جنگل‌ها جهت کاهش عوامل تخریب و حفاظت پایدار آنها و نیز پایداری اقتصادی در سطوح ملی و منطقه‌ای باشد (Luo et al., 2016: 47).

تا به امروز، بسیاری از پژوهش‌ها در زمینه‌ی سازماندهی و برنامه‌ریزی اکوسیستم‌های جنگلی، سیاست‌ها و قوانین اثرگذار بر مناطق جنگلی (Yang, 2005)، ارزیابی توان اکولوژیک این مناطق و نیز مکان‌یابی متمرکز بوده‌اند. شکافی که در این بین وجود دارد مربوط به عدم مطالعه عوامل مؤثر بر جذاب‌تر ساختن جنگل‌ها برای انتخاب توسط گردشگران است (Lee et al., 2010: 813; Lee, 2015: 5). در واقع، ارتباط میان گردشگری و جنگل از دیدگاه گردشگران مورد مطالعه قرار نگرفته است (Huelsz et al., 2017: 151). یعنی عمومی‌ترین جنبه‌های گردشگری از قبیل جذابیت مقصدهای جنگلی و عوامل مؤثر بر انتخاب این مقصدها در نظر گرفته نمی‌شوند.

این در حالی است که بهره‌گیری از اهداف دوگانه و توأم حفاظت و گردشگری در جنگل‌ها، تنها با برقراری رابطه‌ی متعادل بین فعالیت‌های انسانی و بستر طبیعی جنگل‌ها و شناسایی دقیق نیازها و ترجیحات [انگیزه] استفاده‌کنندگان آنها میسر است (Eskandari et al., 2017: 46). در پژوهش‌های گردشگری، انگیزش همواره از اهمیت خاصی برخوردار بوده است. گردشگری مبتنی بر جنگل، به طور کلی مطابق با انگیزه‌ها و الگوهای گردشگری است و بر اساس نیاز به تفریح به صورت سفر به مناطق جنگلی انجام می‌شود. گردشگران جنگلی، عمدتاً همزمان در پی تأمین چندین نیاز هستند، زیرا که این عمل آنان از انگیزه‌ای واحد سرچشمه نمی‌گیرد. گرچه ممکن است در شرایطی، یکی از این عوامل به عنوان عامل اصلی اثرگذار باشد، اما معمولاً در گردشگری مبتنی بر جنگل، چند یا همه‌ی این عوامل در مجموعه‌ای هم‌پیوند اثرگذار هستند.

ماهیت چندوجهی مقصدها، چالش‌های قابل توجهی را میان سازگاری و مطبوعیت منابع و جاذبه‌های گردشگری با انگیزه‌ها و ترجیحات گردشگران نشان می‌دهند (Formica & Uysal, 2006). هدف اصلی گردشگران لذت بردن از ویژگی‌های طبیعی و ذاتی مقصد می‌باشد و وجود ویژگی‌هایی جانبی مقصد از قبیل وجود امکانات و تسهیلات اقامتی، پذیرایی، حمل‌ونقل و تفریح و سرگرمی، به منظور تقویت جذابیت مقصد، ضروری می‌باشد (Lee et al., 2010: 812). مردم نیاز دارند تا برای فرار از فشارهای زندگی روزانه در شهرها به جایی پناه ببرند. جنگل‌ها، فضاهایی برای تفریح، آب و هوای پاک، مناظر خیره‌کننده و نواحی زیبای طبیعی را ارائه می‌کنند (Murphy, 2006). جنگل‌های شمال ایران به دلیل برخورداری از درجه حرارت مناسب، بارش‌های منظم، شرایط متفاوت توپوگرافی و نزدیکی به دریا (Babazadeh khameneh et al., 2015: 488) دارای شرایط مناسبی برای گردشگری می‌باشد. به طور کلی، استفاده از جنگل‌ها با هدف گردشگری و تفریح در استان مازندران، پدیده‌ای جدید نیست. بازدید از مناطق جنگلی به منظور تجارب تفریحی از محبوب‌ترین فعالیت‌های گردشگری در این استان است. جنگل‌های مازندران، در تمامی بخش‌های خود، محبوبیت داشته و به طور گسترده‌ای استفاده می‌شوند. مناطقی که در پژوهش حاضر مورد بررسی قرار گرفتند، پارک‌های جنگلی دالخان و صفارود در مقصد گردشگری رامسر می‌باشند. مدیریت این پارک‌ها می‌بایست بدانند که چه ویژگی‌هایی از این پارک‌های جنگلی منجر به سفر افراد به آنجا می‌شود و به منظور بالا بردن کیفیت تجارب تفریحی و گردشگری در این مناطق، از نظر گردشگران، اولویت با چه ویژگی است. از اینرو، هدف پژوهش حاضر تحلیل عوامل مؤثر بر انتخاب مقصد گردشگری جنگل در پارک جنگلی دالخان می‌باشد. مبتنی بر این هدف، سؤالات زیر مطرح می‌گردد:

۱- عوامل کشتی مؤثر بر انتخاب مقصدهای گردشگری جنگل توسط گردشگران، کدامند؟

۲- عوامل کشتی مؤثر بر انتخاب مقصدهای گردشگری جنگل توسط گردشگران از چه اولییتی برخوردارند؟ پژوهش حاضر بر اساس هدف، کاربردی و از نظر روش، تحلیلی با رویکرد اکتشافی می‌باشد که در طول سال ۱۳۹۶ انجام شده است. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل متخصصان و کارشناسان گردشگری و نیز گردشگران پارک‌های جنگلی صفارود و دالخان می‌باشند. در مرحله‌ی اول به صورت دلفی و با استفاده از روش نمونه‌گیری قضاوتی از ۳۰ نفر از متخصصان و کارشناسان گردشگری جهت شناسایی عوامل کشتی گردشگری جنگل و تهیه پرسشنامه، سوالات به صورت باز پرسیده شد. در مرحله‌ی دوم، پرسشنامه‌ی تهیه شده در میان گردشگران پارک‌های جنگلی مذکور توزیع گردید. حجم نمونه بر اساس فرمول محاسبه حجم نمونه برای جامعه‌ی آماری نامحدود (رابطه‌ی ۱) بدست آمد. در این رابطه (n) حجم نمونه، (Z) مقدار متغیر نرمال واحد استاندارد که در سطح اطمینان ۹۵٪ برابر با ۱/۹۶، (P) نسبت صفت موجود در جامعه که برابر با ۰/۵ قرار داده شد تا حجم نمونه به حداکثر مقدار ممکن افزایش یابد، همچنین (d) مقدار خطای مجاز و برابر با ۰/۰۵ است (Momeni, 2008). به این ترتیب، حجم نمونه لازم ۳۸۴ نفر بدست آمد که برای بهبود در جمع‌آوری داده‌ها ۴۰۰ نفر در نظر گرفته شد.

$$n = \frac{Z^2 P(1-P)}{d^2} \quad (1): \text{رابطه‌ی ۱}$$

روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده بوده است. یافته‌های مربوط به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نشان داد که به طور کلی، توزیع داده‌ها برحسب جنسیت، بیشتر با آقایان بوده (۶۳ درصد) که عمدتاً به دلیل نقش مهم "سرپرست خانوار" اقدام به پاسخ نمودند. بیشترین تعداد افراد نمونه مربوط به گروه سنی ۳۰ تا ۳۵ سال (۵۲ درصد) و کمترین آن ۱۸ تا ۲۵ سال (۷ درصد) است. بیشتر افراد متأهل بوده (۷۱ درصد) و دارای مدرک تحصیلی کارشناسی (۴۸ درصد) می‌باشند. این افراد عمدتاً با هدف تفریحی (۶۲ درصد) و دیدار از اقوام و آشنایان (۴۳ درصد) به رامسر سفر کرده‌اند. شهرهای مبدأ این گردشگران تهران (۳۹ درصد)، رشت (۲۰ درصد)، مشهد (۱۷ درصد)، تبریز (۱۱ درصد)، اصفهان (۹ درصد) و سایر شهرها (۴ درصد) بوده است. مقیاس پرسشنامه به صورت طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت بود. روایی پرسشنامه از طریق اعتبار محتوا و نظرات اساتید و خبرگان و پایایی آن با استفاده از روش آلفای کرونباخ که برابر با ۰/۸۸۵ بود، تأیید شد. از تحلیل عاملی اکتشافی (بُعدسازی) جهت شناسایی عوامل کشتی مؤثر بر انتخاب مقصدهای گردشگری جنگل (سؤال اول تحقیق) و از تحلیل ضریب تغییرات^۱ (انحراف معیار تقسیم بر میانگین) (Mohammadi & Mirtaghian Rudsari, 2017: 131) برای اولویت-بندی معیارها (سؤال دوم) استفاده گردید. تحلیل‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS24 صورت پذیرفت.

مبانی نظری

گردشگری جنگل

جنگل‌ها با در بر گرفتن تقریبی ۳۱٪ از سطح کره‌ی زمین (نزدیک به ۴ میلیارد هکتار) در میان پرمنفعت‌ترین اکوسیستم‌های طبیعی قرار دارند (Hall et al., 2011: 354) و دارای ماهیت و عملکردهای چندگانه‌ی صنعتی، بوم-شناختی، زیباشناختی هستند (Gluck, 2002: 127). نقطه‌ی عطف این عملکردها، شناخت ارزش‌های طبیعی و

^۱- Coefficient of Variation (CV)

میراثی آنها می‌باشد (Hall et al., 2011: 355). در بسیاری از نقاط جهان، کاربری جنگل‌ها به دلیل منافع پایدار آن (Nayha et al., 2015: 379) به سمت گردشگری تغییر پیدا کرده است (Luo et al., 2016: 47; Sloan et al., 2016: 183). باید توجه داشت، این کاربری‌ها می‌بایست به صورت پایدار برنامه‌ریزی و مدیریت شوند تا نواحی جنگلی، ویژگی‌های فراغتی خود را از دست ندهند (Hjortso & Straede, 2001). جنگل‌ها به طور مستقیم به عنوان جاذبه‌ی گردشگری (Hall, 2011: 273) و منبع اصلی تنوع‌زیستی و توسعه‌ی اقتصادی (Guichard-Anguis, 2011: 285) شناخته می‌شوند. در واقع، تولید فضاهای گردشگری در جنگل‌ها به سبب توسعه‌ی اقتصادی و راهبردهای خاص حفاظت از محیط‌زیست بوده است (Luo et al., 2016: 47).

از منظر گردشگری، تفریح به عنوان مهمترین کارکرد جنگل‌ها به حساب می‌آید (Murphy, 2006). گردشگری جنگل پدیده‌ی جدیدی نیست. گردشگری جنگل به عنوان محصولی از خدمات مستقیم و غیرتجاری جنگل‌ها شناخته می‌شود (Nayha et al., 2015: 379). گردشگری مبتنی بر جنگل به عنوان افزایش ارزش محیط‌زیستی جنگل (Wang & Wang, 1998) و استفاده مستقیم و غیرمستقیم از تمامیت زیستی جنگل‌ها که شامل جاذبه‌های دیدنی طبیعی و فرهنگی می‌شود (Dong, 2002: 409)، تعریف می‌گردد. در جای دیگر گردشگری جنگل به عنوان بازنده‌ها و فعالیت‌هایی که در محدوده‌ی جنگلی انجام می‌پذیرد (Oura, 2017: 42)، تعریف می‌شود.

گردشگری جنگل شامل ماجراجویی‌هایی مانند رفتن به پیک‌نیک، شکار، ماهیگیری، قایقرانی، اسب‌سواری، عکاسی و تماشا کردن و آموزش درباره‌ی مسائل جنگل می‌شود (Chen & Nakama, 2013: 285) که ممکن است در فضاهایی چون جنگل‌های طبیعی، مصنوعی و پارک‌های شهری و یا هر نوع فضای سبز و باغی (Dong, 2002: 409) صورت بپذیرد. هدف اصلی گردشگران لذت بردن از ویژگی‌های طبیعی مناطق جنگلی می‌باشد و وجود ویژگی‌هایی جانبی در این مناطق از قبیل وجود امکانات و تسهیلات اقامتی، پذیرایی، حمل‌ونقل و تفریح و سرگرمی، به منظور تقویت جذابیت، ضروری می‌باشد (Lee et al., 2010: 813).

انگیزش گردشگران (عوامل رانشی و کششی)

انگیزش فرآیندهایی است که موجب می‌شود فرد رفتار خاصی را بروز دهد و به بیان ساده‌تر، علت رفتار انسان است (Jafari, 2002). بنابراین انگیزش، عامل مرکزی در فرآیند تصمیم‌گیری است (Yolal et al., 2015). تاکنون تئوری‌های زیادی برای توجیه انگیزه سفر و الگوهای رفتاری ارائه شده است (Ghorbani & Ebrahimpour Lanbaran, 2011: 55). تئوری‌های انگیزشی تلاش می‌کنند تا آن دسته از عوامل درونی را که باعث تقویت نیازهای رفتاری می‌شوند، نشان دهند. این نیازهای شامل کمبودهای فیزیکی یا روانی در حد قوی یا ضعیف می‌باشند که موجب تحریک و بروز یک رفتار شده و در نهایت تحت تأثیر عوامل محیطی قرار می‌گیرند (Kreitner & Kinicki, 2012). سنجش انگیزه‌ی گردشگران با نظریه‌ها و مدل‌های مختلفی همچون نظریه‌ی سلسله‌مراتب نیازها از مزلو^۱ (۱۹۴۳)، نظریه‌ی دوعاملی بهداشتی-انگیزشی از هرزبرگ^۲ (۱۹۵۹)، نظریه‌ی طیف درون‌گرا-برون‌گرا از پلاگ^۳ (۱۹۷۳)، تئوری

^۱- Maslow

^۲- Herzberg

^۳- Plog

نیروهای کششی-رانشی از دان^۱ (۱۹۷۷)، نظریه‌ی جستجو-گریز از کرامپتون^۲ (۱۹۷۹) که بعدها آیزو-آهولا^۳ (۱۹۸۲) آن را توسعه داد، نظریه‌ی انتظار از ویت و رایت^۴ (۱۹۹۲) و نظریه‌ی انگیزش و جذب از گوسنس^۵ (۲۰۰۰) انجام می‌گیرد.

تحقیق حاضر مبتنی بر تئوری نیروهای کششی-رانشی (Dann, 1977) و با تاکید بر عوامل کششی می‌باشد. یکی از راه‌های شناسایی انگیزه‌های گردشگری مبتنی بر جنگل، شناخت عوامل رانشی و کششی^۶ است. محققان بر شناخت عوامل انگیزشی (رانشی و کششی) به عنوان پایه و مبنایی برای مطالعه‌ی رفتار گردشگری تاکید دارند (Perera et al., 2012). عوامل رانشی به عواملی اشاره دارند که بر تصمیم یک فرد برای سفر تأثیر می‌گذارند، در صورتی که عوامل کششی شامل عواملی است که بر تصمیم یک فرد برای انتخاب مقصد موثرند (Kim et al., 2003). عوامل رانشی در فرد اشتیاق به سفر به وجود می‌آورد، در مقابل، عوامل کششی به آن دسته از عوامل انگیزشی اطلاق می‌شود که به ویژگی‌ها و جاذبه‌های مقصد سفر مربوط است (Mirzaei & Rezaei, 2017: 96).

پیشینه پژوهش

فرآیند استفاده مردم از تفرجگاه‌های جنگلی به دلیل پیچیدگی‌های رفتاری افراد بسیار مغایر با آن چیزی است که برخی تصور می‌کنند، اینکه چرا مردم مکان‌های خاصی را برای این منظور انتخاب می‌کنند، باید به جنبه‌های جذابیت و کشش مقصد توجه کرد (Ghorbani & Ebrahimipour Lanbaran, 2011: 55). گردشگران مناطق جنگلی از طریق عوامل مختلفی که از ویژگی‌های این مناطق می‌باشند و تحت عنوان عوامل انگیزشی شناخته می‌شوند، تشویق می‌شوند تا از این مناطق بازدید نمایند و این ادراک عمومی آنها از مناطق جنگلی، می‌تواند به طور بالقوه بر موفقیت این مقصدها تأثیر بگذارد (Hilsendager et al., 2017: 208). کیفیت عوامل و توسعه خدمات برای گردشگری جنگل بسیار مهم هستند زیرا منجر به افزایش سطوح رضایت گردشگران شده و امکان انتخاب مجدد مقصد را افزایش می‌دهد (Lee et al., 2007: 465).

عوامل کششی گردشگری مبتنی بر جنگل و مشخصات مربوط به آن در جهان، پدیده‌ی متنوع و پیچیده‌ای است و عوامل مختلفی در آن نقش دارند. در این زمینه الگوی واحد و یکنواختی را نمی‌توان برای تبیین آن در همه‌ی کشورها و مناطق به کار گرفت. از اینرو با بررسی ادبیات مربوطه و مطالعه‌ی دیدگاه‌های صاحب‌نظران داخلی و خارجی که در ارتباط مستقیم با موضوع تحقیق حاضر بودند، شاخص‌های مربوط به عوامل کششی گردشگری جنگل به این شرح جمع‌آوری گردید.

اسکندری و همکاران، نیازها و ترجیحات تفرّجی (نیاز واقعی تفرّجی) و هدف اصلی بازدید گردشگران از پارک‌های جنگلی درون‌شهری و برون‌شهری، استراحت در محیطی سالم و استنشاق هوای سالم است (Eskandari et al., 2017). جهانگیری و صالحی، در بررسی توان تفرّجی جنگل‌ها مشخص ساختند عوامل دارای اولویت (به ترتیب

^۱- Dann

^۲- Crompton

^۳- Iso-Ahola

^۴- Witt & Wright

^۵- Gossens

^۶- Push & Pull Factors

بااهمیت تا کم‌اهمیت) شامل بهداشت، امنیت، شیب، فاصله‌ی دسترسی به جاده، نوع چشم‌انداز، فاصله‌ی دسترسی به منابع آب، ارتفاع از سطح دریا، درصد تراکم پوشش درختی و اشکوب‌بندی جنگل می‌باشند (Jahangiri & Salehi, 2017). فرزند و همکاران، با بررسی جنگل‌های مانگرو بیان داشته‌اند که برخورداری جنگل‌های مانگرو از محیط اکولوژیک طبیعی و گونه‌های جانوری متنوع، اماکن تاریخی و باستانی، قابلیت‌های فراوانی در جذب گردشگران با سلاقی متفاوت را دارا می‌باشند (Forouzad et al., 2016). حسینی و همکاران، برای ارزیابی و اولویت‌بندی پارک‌های ملی از شاخص‌های اکولوژیکی (گستره‌ی منابع جنگلی، حفاظت از تنوع زیستی، سلامتی و زنده‌مانی، ظرفیت و عملکرد تولید، و عملکردهای زیست‌محیطی و حمایتی) و اقتصادی-اجتماعی (حفظ و توسعه‌ی عملکرد شرایط اقتصادی، و حفظ و توسعه‌ی عملکرد شرایط اجتماعی) استفاده نمودند (Hosseini et al., 2016). بابازاده‌خامنه و همکاران، در پژوهش‌شان عامل پوشش گیاهی (عناصر گیاهی و ویژگی‌های بوم‌شناختی آنها) را به عنوان معیاری برای کیفیت اکوسیستم‌های جنگلی و پهنه‌های تفرجی جنگلی در نظر گرفتند (Babazadeh khameneh et al., 2015). خلیلی و همکاران، به ارزیابی توان تفرجی جنگل‌های سامان قوری قلعه از طریق عواملی چون فاکتورهای محیطی، امکانات و راه‌های دسترسی، پوشش گیاهی و منابع آبی پرداختند (Khalili et al., 2014). اصغریان و همکاران، از معیارهای زیست‌محیطی، اجتماعی و اقتصادی جهت ارزیابی طبیعت‌گردی در پارک‌های جنگلی شمال استفاده نمودند (Asgharian et al., 2012). قربانی و ابراهیم‌پورلنبران، انگیزه حضور گردشگران در مناطق جنگلی را تماشای مناظر طبیعی و بکر، آب و هوای مناسب، پیاده‌روی و کوهپیمایی، نزدیک بودن کوه به محل سکونت، امنیت، امکانات تفریحی و رفاهی تعیین نمودند (Ghorbani & Ebrahimpour Lanbaran, 2011).

اورا، عوامل بازدید از جنگل را لذت بردن از چشم‌انداز و مناظر و کسب آرامش ذهنی و جسمی از طریق پیاده‌روی در جنگل می‌داند (Oura, 2017). هیلسنداجر و همکاران، مناظر طبیعی، فعالیت‌های در فضای باز و فاصله را به عنوان عوامل انتخاب مقصد گردشگری جنگل برشمرده‌اند (Hilsendager et al., 2017). ماتیمما، عوامل مؤثر بر گردشگری در محیط جنگل را کیفیت مناظر، کیفیت تفریحی محیط و کیفیت طبیعی دانسته‌اند (Mantymaa et al., 2017). آوه و همکاران، بر درمانی بودن محیط جنگل‌ها برای گردشگران (حمام‌های جنگلی، آرامش ذهنی و جسمی، حضور در محیط سبز، وجود چشم‌انداز و...) تاکید داشتند (Ohe et al., 2017). لی، در پژوهش خود، سه شاخص خدمات اطلاعاتی، تسهیلات و امکانات تفریحی، و امنیت و پایداری را برای انتخاب یک مقصد جنگلی و گردشگری ارائه نمود (Lee, 2015). پرا و همکاران، علاوه بر گونه شناسی گردشگران جنگل، عوامل کششی اصلی گردشگری و فراغت مبتنی بر جنگل را وجود منابع طبیعی و منابع تاریخی و فرهنگی مطرح نمودند (Perera et al., 2012). لی و همکاران، در چهار شاخص اصلی جاذبه‌های گردشگری، دسترسی‌پذیری، تسهیلات، و خدمات جانبی را برای انتخاب یک مقصد گردشگری و تفریح جنگلی مورد ارزیابی قرار داده‌اند (Lee et al., 2010). همچنین، لی و همکاران، در بررسی وفاداری گردشگران به گردشگری جنگل، عامل کیفیت خدمات (بهداشت و پاکیزگی، ایمنی و امنیت، شرایط تسهیلات، پاسخگویی پرسنل و وضعیت محیط فراغتی) را عامل اصلی انتخاب دوباره و انگیزش به بازگشت دوباره به مقصد گردشگری جنگل می‌داند (Lee et al., 2007). کیم و همکاران، منابع مهم گردشگری، اطلاعات، تسهیلات و امکانات و دسترسی و حمل‌ونقل را به عنوان سه عامل اصلی جذب گردشگر به پارک‌های

جنگلی معرفی کرده است (Kim et al., 2003). دنگ و همکاران، عوامل منابع گردشگری، تسهیلات گردشگری، قابلیت دسترسی، جوامع بومی و جاذبه‌های جانبی و محیطی (Deng et al., 2002)، هسو و لای عواملی چون دارایی‌های طبیعی، جاذبه‌های انسان ساخت، و حمایت از زیرساخت‌های گردشگری (Hsueh & Lai, 2002)، هو، عوامل ساخت و بازسازی امنیت، بهداشت و پذیرش اجتماعی، تسهیلات و امکانات خاص و مکمل (Ho, 1998)، جنونگ، منابع طبیعی، منابع فرهنگی-تاریخی، مسیر پیاده‌روی کوهستانی، امکانات تفریحی، زیرساختارهای تسهیلاتی و اطلاعاتی، و امکانات اقامتی و تجارتي می‌باشد (Jeong, 1997) و بوستدت و ماتسون حق دسترسی همگانی، ورود بدون پرداخت به مناطق جنگلی، فعالیت‌های محیطی (مسیرهای کوهنوردی و پیاده‌روی، امکان چادر زدن)، ویژگی‌های طبیعی جنگل، وجود خدمات و تسهیلات عمومی، مسیر دسترسی و فاصله دسترسی را به عنوان معیارهای انتخاب مناطق جنگلی توسط گردشگران به منظور تفریح و فراغت شناسایی نموده‌اند (Bostedt & Mattsson, 1995).

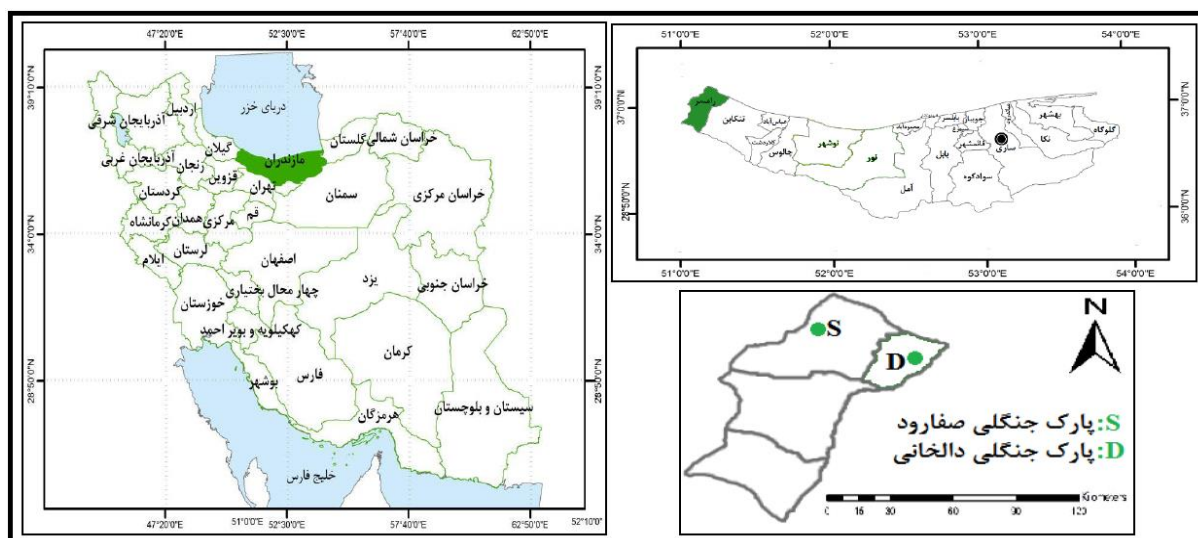
معرفی محدوده مورد مطالعه

در میان استان‌ها و مناطق ایران، استان مازندران به دلیل وجود منابع طبیعی فراوان گردشگری (جنگل‌های سرسبز، دریا و ساحل و...)، یکی از جذاب‌ترین مقصدهای گردشگری به شمار می‌رود. در میان این منابع، جنگل‌های این استان در سراسر جهان بی‌نظیر هستند به طوری که هر سال میلیون‌ها گردشگر داخلی از آنها بازدید می‌نمایند (Kheiri et al., 2015: 122). با توجه به اینکه پارک‌های جنگلی زیادی در استان مازندران وجود دارند، از این بین، پارک‌های جنگلی دالخانیه و صفارود در مقصد گردشگری رامسر در پژوهش حاضر مورد مذاقه قرار گرفتند. پارک‌های جنگلی دالخانیه که به بهشت بلوط‌های ایران معروف است و پارک جنگلی صفارود که با وجود چشمه‌های معدنی، دارای محیط درمانی و منحصر به فرد می‌باشد، تنها دو پارک جنگلی موجود در مقصد گردشگری رامسر هستند. موقعیت جغرافیایی پارک‌ها در شکل (۱) نشان داده شدند.

پارک جنگلی صفارود در ۷ کیلومتری جنوب غربی شهرستان رامسر قرار گرفته است و جز پارک‌های جنگلی دست-کاشت ایران می‌باشد. کل مساحت قابل توسعه برای پارک، حدود ۵۵ هکتار برآورد شده است، اما در حال حاضر سطحی معادل ۱۰ هکتار در اطراف رودخانه‌ی صفارود برای بررسی قطعی تفرجی و طراحی و تجهیز مورد نظر است. سیمای طبیعی جنگل با وضعیت درختان موجود از نظر کمی و کیفی، خصوصیات فیزیولوژیک و مورفولوژیک، تنوع گونه‌های گیاهی، عوامل آب و هوایی، محیط‌زیست و دیگر جاذبه‌های موجود از قبیل چشم‌اندازهای اطراف آب معدنی، آبشار، سنگ‌های بزرگ، رودخانه‌ی جوان و پرتحرک و وحشی صفارود که از وسط پارک می‌گذرد و همچنین موقعیت شهر رامسر از نظر جذب گردشگر باعث شده که پارک جنگلی صفارود به پارکی منحصر به فرد تبدیل شود (Gil-Asgar et al., 2012: 114).

پارک جنگلی دالخانیه در ۳۰ کیلومتری جنوب شرقی رامسر و در دهستان چهل شهید قرار دارد. ارتفاع آن به حدود ۸۰۰ متر می‌رسد و به همین دلیل، گزینه خوبی برای طبیعت‌گردان به حساب می‌آید. مسیر دسترسی به دالخانیه از خروجی شرقی شهر رامسر آغاز و پس از طی ۷ کیلومتر در مسیر آسفالتی رامسر به تنکابن به سه راهی جنت رودبار می‌رسد. جنگل دالخانیه پس از طی ۲۳ کیلومتر در مسیر ارتباطی و آسفالتی جنت‌رودبار در کنار جاده قرار دارد و

حدود ۶۰ هکتار مساحت داشته که برای احداث پارک جنگلی در نظر گرفته شد است (Kaviani & Nouri- 43: 2010, Kermani).

شکل ۱- موقعیت پارک‌های جنگلی مورد مطالعه

Source: Research findings, 2019

یافته‌های تحقیق

در پاسخ به سؤال اول، به منظور شناسایی عوامل کششی مؤثر در انتخاب مقصدهای گردشگری جنگل توسط گردشگران پارک‌های جنگلی دالخان و صفارود شهرستان رامسر به بررسی یافته‌های تحلیل عاملی اکتشافی پرداخته می‌شود. ابتدا تعیین و تشخیص مناسب بودن داده‌ها برای تحلیل عاملی با استفاده از آزمون‌های مقدار واریانس درون داده‌ها و بارتلت صورت گرفت (جدول ۱). با توجه به اینکه مقدار واریانس درون داده‌ها برابر با (۰/۸۶۸) است و تقریباً به یک نزدیک است، لذا تعداد نمونه برای تحلیل عاملی اکتشافی کافی می‌باشد. مقدار آزمون بارتلت برابر با (۳۱۱۵/۰۵۹) در سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) و کوچکتر از (۰/۰۵) می‌باشد که نشان می‌دهد تحلیل عاملی برای شناسایی ساختار مناسب است.

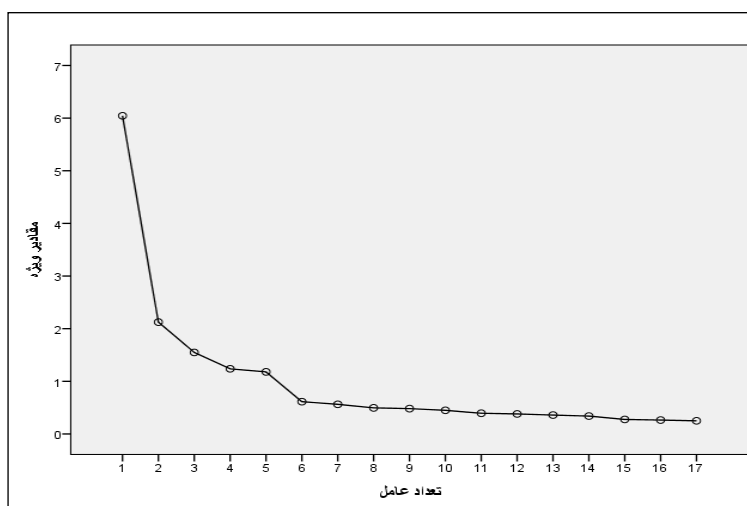
جدول ۱- آزمون مقدار واریانس درون داده‌ها (KMO) و بارتلت

مقدار واریانس درون داده‌ها		آزمون بارتلت	
خی‌دو	درجه‌آزادی	سطح معنی‌داری	۰/۸۶۸
۳۱۱۵/۰۵۹	۱۳۶	۰/۰۰۰	

Source: Research findings, 2019

در ادامه همانطوری که در شکل (۲) نشان داده شده، برای تعیین عوامل از نمودار سنگریزه‌ای مقادیر ویژه و درصد واریانس استفاده گردید. بر این اساس ۵ عامل شناسایی شدند که در مجموع ۷۱/۳۷۹ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند. سپس تحلیل عاملی با بهره‌گیری از چرخش عاملی به روش واریماکس^۱ و دسته‌بندی متغیرها در قالب عوامل و ابعاد مختلف انجام گرفت که در جدول (۲) گزارش شده است. برای تعیین سطح معنی‌داری و بیان نقش هر متغیر در عامل مربوط، در پژوهش حاضر متغیرهایی که بار عاملی بیش از ۰/۵ داشتند مدنظر قرار گرفتند. نتایج نشان داد که تمام متغیرهای وارد شده دارای بار عاملی بیشتر از ۰/۷ بودند.

^۱ - Varimax

شکل ۲- نمودار سنگریزه‌ای برای تعیین تعداد عامل‌ها 2019, Research findings

جدول ۲- دسته‌بندی متغیرها در قالب عوامل کششی مؤثر بر انتخاب مقصدهای گردشگری جنگل

ویژگی‌ها	بازار	نامگذاری عامل	مقادیر ویژه	تیبیین واریانس
دما، بارندگی، باد، رطوبت نسبی، قابلیت اکسیژن درمانی	ابعاد	بوم‌شناختی	۶/۰۴۴	۳۵/۵۵۵
تنوع گیاهان، تراکم گیاهان، پوشش گیاهی خاص منطقه، اشکوب‌بندی جنگل	ابعاد	بوم‌شناختی	۰/۸۳۵	
وسعت پستی و بلندی، ارتفاع، شیب، جهت جغرافیایی، کاربری اراضی	ابعاد	بوم‌شناختی	۰/۸۳۱	
ویژگی‌های شیمیایی- فیزیکی خاک، میزان منابع آبی، کیفیت منابع آبی، دسترسی به منابع آب	ابعاد	بوم‌شناختی	۰/۷۹۵	
کیفیت خدمات اقامتی/پذیرایی، تنوع خدمات اقامتی/پذیرایی، دسترسی پذیرسازی، پذیرش و تعامل اجتماعی جامعه محلی	ابعاد	خدمات مکمل	۰/۷۱۹	
وجود وسایل ورزشی، مبلمان فضای باز، فروشگاه‌ها و فروشگاه‌های بومی	ابعاد	خدمات مکمل	۰/۸۲۳	۱۲/۵۰۰
سیستم مراقبت‌های پزشکی، سیستم درمان اورژانسی، حفاظت از محیط‌زیست	ابعاد	خدمات مکمل	۰/۷۷۳	۲/۱۲۵
امکان پیاده‌روی و کوهنوردی، پیست‌های دوچرخه‌سواری، امکان چادر زدن	ابعاد	خدمات مکمل	۰/۷۷۱	
مناظر و چشم‌اندازهای جنگلی، پدیده‌های جوی، جانوران و گیاهان نادر، درمانی بودن محیط	ابعاد	منابع گردشگری	۰/۷۵۸	۹/۱۰۹
رویدادهای خاص و بومی، ساختمان‌ها و سازه‌های تاریخی و باستانی، آموزش و میراث و غنای فرهنگی	ابعاد	منابع گردشگری	۰/۸۴۵	۱/۵۴۹
فروش صنایع‌دستی و هنرهای سنتی، تهیه غذای محلی	ابعاد	منابع گردشگری	۰/۸۳۰	
کیفیت اطلاع‌رسانی جاذبه‌ها و فعالیت‌ها، تابلوهای تفسیری، تابلوهای راهنمایی مسیر	ابعاد	منابع گردشگری	۰/۷۳۴	
مصالح خوب و عدم فرسایش مسیر دسترسی، وجود چشم‌انداز در مسیر، مسیریاری پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری	ابعاد	دسترسی‌پذیری	۰/۸۳۴	۷/۲۷۶
شبکه‌ی جاده‌ای، خدمات رفت و آمد، پارکینگ ماشین‌ها، حق استفاده‌ی همگانی و ورود بدون پرداخت به مناطق جنگلی	ابعاد	دسترسی‌پذیری	۰/۸۳۳	۱/۲۳۷
فاصله از مراکز رفاهی، مسافت از مبدأ، فاصله تا مرکز شهر	ابعاد	دسترسی‌پذیری	۰/۷۱۶	۶/۹۳۹
وجود دستورالعمل‌های طبیعت‌گردی، تعیین ظرفیت پذیرش (زمان، محیطی و اجتماعی-روانی)، حفاظت از تنوع زیستی	ابعاد	دسترسی‌پذیری	۰/۸۰۹	۱/۱۸۰
آموزش ارزش‌های بومی، وجود علائم و تابلوها اخباری و هشدار، وجود راهنما و میزبان بومی	ابعاد	دسترسی‌پذیری	۰/۷۹۲	
مدیریت آلودگی، کنترل زباله‌پراکنی، مرکز رسیدگی به شکایت‌ها و دریافت پیشنهادها، امنیت اجتماعی	ابعاد	دسترسی‌پذیری	۰/۷۲۶	

Source: Research findings, 2019

بر اساس نتایج جدول (۲)، متغیرهایی که در هر یک از ۵ عامل مذکور قرار می‌گیرند، عبارتند از:

عامل اول: متغیرهای "خصوصیات اقلیمی؛ پوشش گیاهی؛ سیمای فیزیکی؛ منابع خاکی-آبی" در این عامل قرار دارند. بار عاملی این متغیرها نشان می‌دهد که تمامی آنها با این عامل همبستگی مثبت و بالایی دارند که با توجه به متغیرهایی که در این عامل قرار گرفته‌اند، عنوان «بوم‌شناختی» برای این عامل برگزیده شد. این عامل با توجه به مقدار ویژه آن (۶/۰۴۴) که از تمامی عامل‌های دیگر بیشتر است، ۳۵/۵۵ درصد از کل واریانس را تبیین می‌کند.

عامل دوم: چهار متغیر "میهمان‌نوازی؛ امکانات تفریحی-سرگرمی؛ خدمات ایمنی-بهداشتی و فعالیت‌های محیطی" در این عامل جای می‌گیرند که با توجه به ماهیت متغیرهای تاثیرگذار، عامل سوم تحت عنوان «خدمات مکمل» نامیده می‌شود. این عامل با مقدار ویژه (۲/۱۲۵)، در مجموع ۱۲/۵ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند.

عامل سوم: متغیرهای قرار گرفته در این عامل شامل "منابع طبیعی؛ میراث و غنای فرهنگی و خدمات اطلاعاتی" می‌باشند. همانطور که ملاحظه می‌گردد بار عاملی این متغیرها بین ۰/۷ تا ۰/۸۵ است و تمامی متغیرها با عامل دوم همبستگی مثبت دارند. با توجه به ماهیت متغیرهای تشکیل‌دهنده، نام «منابع گردشگری» برای این عامل انتخاب گردید که با مقدار ویژه (۱/۵۴۹)، در مجموع ۹/۱ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند.

عامل چهارم: متغیرهایی که در این عامل قرار می‌گیرند، شامل "فرم دسترسی؛ نوع دسترسی و فاصله" می‌باشند که بر اساس آنها، عنوان «دسترسی‌پذیری» برای این عامل برگزیده شده است. این عامل با مقدار ویژه (۱/۲۳۷)، تقریباً ۷/۳ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند.

عامل پنجم: متغیرهایی که در این عامل قرار می‌گیرند، شامل "پایدارمحوری؛ آموزش و آگاهی و عملکردهای زیست-محیطی و حمایتی" می‌باشند که بر اساس آنها، عنوان «چارچوب‌های حقوقی و قانونی» برای این عامل برگزیده شده است. این عامل با مقدار ویژه (۱/۱۸۰)، در حدود ۷ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند. در ادامه، به اولویت‌بندی عوامل (جدول ۳) و ابعاد (جدول ۴) کشتی مؤثر در انتخاب مقصدهای گردشگری جنگل پرداخته شد. متغیرها با استفاده از ضریب تغییرات (انحراف معیار تقسیم بر میانگین) اولویت‌بندی شدند.

جدول ۳- اولویت‌بندی عوامل کشتی مؤثر بر گردشگری جنگل

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	اولویت
دسترسی‌پذیری	۷/۶۷۷۵	۲/۶۳۶۴۵	۰/۳۴۳۳۹	۱
منابع گردشگری	۸/۱۴۵۰	۲/۶۴۴۱۴	۰/۳۲۴۶۳	۲
خدمات مکمل	۱۱/۲۱۲۵	۳/۳۳۹۱۹	۰/۲۹۷۸۰	۳
بوم‌شناختی	۱۱/۵۸۷۵	۳/۲۱۶۰۸	۰/۲۷۷۵۴	۴
چارچوب‌های حقوقی و قانونی	۸/۸۴۷۵	۲/۳۴۱۵۷	۰/۲۶۴۶۵	۵

Source: Research findings, 2019

جدول ۴- اولویت‌بندی ابعاد مربوط به عوامل کشتی گردشگری جنگل

اولویت	عامل	ابعاد	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	اولویت
۱	دسترسی‌پذیری	فاصله	۲/۵۰۲۵	۱/۰۰۸۷۳	۰/۴۰۳۰۸	۱
۲	منابع گردشگری	فرم دسترسی	۲/۵۸۰۰	۱/۰۳۵۰۳	۰/۴۰۱۱۷	۲
۳	خدمات مکمل	نوع دسترسی	۲/۵۹۵۰	۱/۰۲۶۴۵	۰/۳۹۵۵۴	۳
۲	منابع گردشگری	منابع طبیعی	۲/۸۱۲۵	۰/۹۶۴۱۹	۰/۳۴۲۸۲	۱
۲	منابع گردشگری	میراث و غنای فرهنگی	۳/۱۰۰۰	۰/۹۷۸۴۶	۰/۳۱۵۶۳	۲
۳	خدمات مکمل	خدمات اطلاعاتی	۲/۹۳۵۰	۰/۸۹۳۱۸	۰/۳۰۴۳۲	۳
۳	خدمات مکمل	میهمان‌نوازی	۲/۸۷۰۰	۱/۰۷۰۵۰	۰/۳۷۲۹۹	۱
۲	خدمات ایمنی-بهداشتی	خدمات ایمنی-بهداشتی	۲/۷۸۲۵	۱/۰۲۸۵۱	۰/۳۶۹۶۳	۲

۳	۰/۳۵۷۲۹	۰/۹۸۹۷۲	۲/۷۷۰۰	امکانات تفریحی - سرگرمی	
۴	۰/۳۵۱۷۸	۰/۹۸۱۴۸	۲/۷۹۰۰	فعالیت‌های محیطی	
۱	۰/۳۴۸۱۵	۱/۰۰۰۹۴	۲/۸۷۵۰	خصوصیات اقلیمی	۴ بوم‌شناختی
۲	۰/۳۴۳۱۴	۰/۹۸۷۳۹	۲/۸۷۷۵	سیمای فیزیکی	
۳	۰/۳۳۱۷۱	۱/۰۰۳۴۴	۳/۰۲۵۰	پوشش گیاهی	
۴	۰/۳۰۱۰۶	۰/۸۴۵۹۸	۲/۸۱۰۰	منابع خاکی - آبی	
۱	۰/۴۰۷۲۳	۱/۰۴۹۶۴	۲/۵۷۷۵	پایدارمحوری	۵ چارچوب‌های حقوقی و قانونی
۲	۰/۳۶۶۳۷	۱/۰۵۵۱۷	۲/۸۸۰۰	آموزش و آگاهی	
۳	۰/۳۶۵۰۰	۰/۹۸۰۹۴	۲/۶۸۷۵	عملکردهای زیست‌محیطی و حمایتی	

Source: Research findings, 2019

با توجه به یافته‌های جدول (۳)، عوامل «دسترسی‌پذیری؛ منابع گردشگری؛ خدمات مکمل؛ بوم‌شناختی و چارچوب‌های حقوقی و قانونی» به ترتیب بیشترین به کمترین اولویت را از دیدگاه گردشگران مبتنی بر جنگل پارک‌های جنگلی دالخان و صفارود شهرستان رامسر داشتند. همچنین با توجه به یافته‌های جدول (۴)، در عامل دسترسی - پذیرش، ابعاد "فاصله؛ فرم دسترسی و نوع دسترسی"؛ در عامل منابع گردشگری، ابعاد "منابع طبیعی؛ میراث و غنای فرهنگی و خدمات اطلاعاتی"؛ در عامل خدمات مکمل، ابعاد "میهمان‌نوازی؛ خدمات ایمنی - بهداشتی؛ امکانات تفریحی - سرگرمی و فعالیت‌های محیطی"؛ در عامل بوم‌شناختی، ابعاد "خصوصیات اقلیمی؛ سیمای فیزیکی؛ پوشش گیاهی و منابع خاکی - آبی" و در عامل چارچوب‌های حقوقی و قانونی، ابعاد "پایدارمحوری؛ آموزش و آگاهی و عملکردهای زیست‌محیطی و حمایتی" به ترتیب بیشترین به کمترین اولویت را از دیدگاه گردشگران مبتنی بر جنگل پارک‌های جنگلی دالخان و صفارود شهرستان رامسر داشتند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام این تحقیق شناسایی و اولویت‌بندی عوامل کششی مؤثر بر گردشگری مبتنی بر جنگل پارک‌های جنگلی دالخان و صفارود شهرستان رامسر بود. به لحاظ اصالت، تحقیق حاضر اولین تحقیقی است که از نظر موضوعیت و با رویکرد اکتشافی به بررسی عوامل کششی مؤثر بر گردشگری مبتنی بر جنگل در جنگل می‌پردازد. نتایج به دست آمده می‌تواند شکاف علمی و تحلیلی در این زمینه را پوشش داده و نکات حساسی را از نظر شناخت انگیزه‌های کششی گردشگران به تصمیم‌گیران گردشگری در حوزه‌ی مناطق و پارک‌های جنگلی اعطا نماید.

مبتنی بر هدف اول تحقیق (شناسایی عوامل کششی مؤثر بر گردشگری مبتنی بر جنگل) پس از بررسی ادبیات در زمینه‌ی گردشگری مبتنی بر جنگل، شاخص‌های کششی، یعنی عواملی که در مقصد وجود دارند و منجر به جذب گردشگر به مناطق و پارک‌های جنگلی می‌شوند، تحت ۱۷ بُعد شناسایی شدند. سپس مبتنی بر رویکرد تحلیل عاملی اکتشافی، این ۱۷ بُعد در ۵ عامل "دسترسی‌پذیری؛ منابع گردشگری؛ خدمات مکمل؛ بوم‌شناختی و چارچوب‌های حقوقی و قانونی" طبقه‌بندی شدند.

مبتنی بر یافته‌های تحقیق حاضر، دسترسی‌پذیری، عاملی است که ابعاد "فاصله"، "نوع دسترسی" و "فرم مسیر دسترسی" را در بر می‌گیرد. در این باره، فاصله‌ی دسترسی به جاده (Jahangiri & Salehi, 2017)؛ امکانات و راه‌های دسترسی (Khalili et al., 2014)؛ نزدیک بودن کوه به محل سکونت (Ghorbani & Ebrahimipour Lanbaran, 2011)؛ دسترسی‌پذیری (Lee et al., 2010)؛ دسترسی و حمل‌ونقل (Kim et al., 2003)؛ قابلیت دسترسی (Deng et

(al., 2002)؛ مسیر پیاده‌روی کوهستانی (Jeong, 1997)؛ حق دسترسی همگانی، ورود بدون پرداخت به مناطق جنگلی، مسیرهای پیاده‌روی، مسیر دسترسی و فاصله دسترسی (Bostedt & Mattsson, 1995) را مطرح نمودند. از این رو، تحقیق حاضر با تحقیقات مذکور همسو می‌باشد.

با توجه به شناسایی و نامگذاری ابعاد "منابع طبیعی"، "میراث و غنای فرهنگی" و "خدمات اطلاعاتی" تحت عنوان "منابع گردشگری" به عنوان عامل انتخاب مقصد گردشگری جنگل، نتایج این بخش از تحقیق با برخی مطالعات همسو است. به عنوان مثال: استراحت در محیطی سالم و استنشاق هوای سالم (Eskandari et al., 2017)؛ نوع چشم‌انداز (Jahangiri & Salehi, 2017)؛ محیط اکولوژیک طبیعی و گونه‌های جانوری متنوع، اماکن تاریخی و باستانی (Forouzad et al., 2016)؛ گستره‌ی منابع جنگلی، حفاظت از تنوع زیستی (Hosseini et al., 2016)؛ فاکتورهای محیطی (Khalili et al., 2014)؛ تماشای مناظر طبیعی و بکر (Ghorbani & Ebrahimpour Lanbaran, 2011)؛ منابع مهم گردشگری، اطلاعات (Kim et al., 2003)؛ منابع گردشگری (Deng et al., 2002)؛ منابع طبیعی (Jeong, 1997)، منابع فرهنگی-تاریخی، زیرساختارهای تسهیلاتی و اطلاعاتی و (Bostedt & Mattsson, 1995) ویژگی‌های طبیعی جنگل را در عوامل منابع گردشگری دانسته‌اند.

عامل شناسایی شده‌ی دیگر که در انتخاب مقصد گردشگری جنگل مهم می‌باشد، "خدمات مکمل" است که ابعادی همچون "میهمان‌نوازی"، "خدمات ایمنی-بهداشتی"، "امکانات تفریحی-سرگرمی" و "فعالیت‌های محیطی" را تحت خود قرار می‌دهد. همراستا با عامل خدمات مکمل، (Jahangiri & Salehi, 2017) بهداشت؛ سلامتی و زنده-مانی و عملکردهای زیست‌محیطی و حمایتی و حفظ و توسعه‌ی عملکرد شرایط اجتماعی (Hosseini et al., 2016)؛ امکانات تفریحی و رفاهی (Ghorbani & Ebrahimpour Lanbaran, 2011)؛ تسهیلات و خدمات جانبی (Lee et al., 2010)؛ کیفیت خدمات بهداشت و پاکیزگی، ایمنی و امنیت، شرایط تسهیلات، پاسخگویی پرسنل و وضعیت محیط فراغتی (Lee et al., 2007)؛ تسهیلات و امکانات (Kim et al., 2003)؛ تسهیلات گردشگری، جوامع بومی و جاذبه‌های جانبی و محیطی (Deng et al., 2002)؛ جاذبه‌های انسان ساخت و زیرساخت‌های گردشگری (Hsueh & Lai, 2002)؛ بهداشت و پذیرش اجتماعی، تسهیلات و امکانات خاص و مکمل (Ho, 1998)؛ مسیر پیاده‌روی کوهستانی، امکانات تفریحی، زیرساختارهای تسهیلاتی و امکانات اقامتی و تجارتنی (Jeong, 1997)؛ فعالیت‌های محیطی (مسیرهای کوهنوردی و پیاده‌روی، امکان چادر زدن) و وجود خدمات و تسهیلات عمومی (Bostedt & Mattsson, 1995) را، عوامل مؤثر بر انتخاب مقصد گردشگری جنگل ارائه نمودند.

عامل چهارم، عامل "بوم‌شناختی" است که تحت ابعاد "خصوصیات اقلیمی"، "سیمای فیزیکی"، "پوشش گیاهی" و "منابع خاکی-آبی" تعیین گردید. در این زمینه، استراحت در محیطی سالم و استنشاق هوای سالم (Eskandari et al., 2017)؛ شیب، دسترسی به منابع آب، ارتفاع از سطح دریا، درصد تراکم پوشش درختی و اشکوب‌بندی جنگل (Jahangiri & Salehi, 2017)؛ محیط اکولوژیک طبیعی (Forouzad et al., 2016)؛ گستره‌ی منابع جنگلی (Hosseini et al., 2016)؛ در پژوهش‌شان عامل پوشش گیاهی (عناصر گیاهی و ویژگی‌های بوم‌شناختی آنها) (Babazadeh khameneh et al., 2015)؛ پوشش گیاهی و منابع آبی (Khalili et al., 2014)؛ آب و هوای مناسب (Ghorbani & Ebrahimpour Lanbaran, 2011) و (Bostedt & Mattsson, 1995) ویژگی‌های طبیعی جنگل را

مورد بررسی قرار دادند. از این رو مشخص شد که تحقیق حاضر در شناسایی و نام‌گذاری متغیر بوم‌شناختی با تحقیقات مذکور در همراستا بوده است.

عامل شناسایی شده‌ی آخر، عامل "چارچوب‌های حقوقی و قانونی" در ابعاد "پایدارمحوری"، "آموزش و آگاهی" و "عملکردهای زیست‌محیطی و حمایتی" است. در این باره، امنیت (Jahangiri & Salehi, 2017)؛ از تنوع‌زیستی، ظرفیت و عملکرد تولید، و عملکردهای زیست‌محیطی و حمایتی و اقتصادی-اجتماعی (حفظ و توسعه‌ی عملکرد شرایط اقتصادی، و حفظ و توسعه‌ی عملکرد شرایط اجتماعی) (Hosseini et al., 2016)؛ معیارهای زیست‌محیطی، اجتماعی و اقتصادی (Asgharian et al., 2012)؛ امنیت (Lee et al., 2007; Ghorbani & Ebrahimpour, 2011)؛ اطلاعات (Kim et al., 2003)؛ ساخت و بازسازی امنیت (Ho, 1998) را مطرح نمودند. از این رو تحقیق حاضر با تحقیقات مذکور همسو می‌باشد.

مبتنی بر هدف دوم تحقیق (اولویت‌بندی عوامل کششی مؤثر بر گردشگری مبتنی بر جنگل)، عوامل ۵ گانه و ابعاد آنها با استفاده از روش ضریب تغییرات مورد ارزیابی قرار گرفتند. نتایج نشان داد، از دیدگاه گردشگران مبتنی بر جنگل پارک‌های جنگلی دالخان و صفارود شهرستان رامسر، عوامل دسترسی‌پذیری؛ منابع گردشگری؛ خدمات مکمل؛ بوم‌شناختی و چارچوب‌های حقوقی و قانونی، به ترتیب در اولویت‌های اول تا پنجم قرار گرفتند. همچنین از دیدگاه گردشگران مبتنی بر جنگل پارک‌های جنگلی دالخان و صفارود شهرستان رامسر در عامل دسترسی‌پذیری، بُعد "فاصله"؛ در عامل منابع گردشگری، بُعد "منابع طبیعی"؛ در عامل خدمات مکمل، بُعد "میهمان‌نوازی"؛ در عامل بوم‌شناختی، بُعد "خصوصیات اقلیمی" و در عامل چارچوب‌های حقوقی و قانونی، بُعد "پایدارمحوری" از بالاترین اولویت برخوردار بودند.

پیشنهادات

افزایش تقاضا برای حضور در فعالیت‌های گردشگری مبتنی بر جنگل، مدیریت مقصد را با تنوع و ناهمگونی درخواست‌ها مواجه ساخته که می‌بایست پاسخی برای آنها داشته باشد. انگیزه فرد برای بازدید از جاذبه‌های مبتنی بر جنگل تمایل به تغییر قابل ملاحظه‌ای پیدا نموده، از این رو شناخت عوامل مؤثر بر انتخاب مقصد گردشگری مبتنی بر جنگل اهمیت می‌یابد. باید در نظر داشت تمام ویژگی‌های مقصد گردشگری مبتنی بر جنگل در عوامل انتخاب مقصد توسط گردشگر، به یک اندازه مهم نیستند. با توجه به نتایج بدست آمده می‌توان پیشنهادات زیر را ارائه نمود: اهمیت دسترسی، حمل‌ونقل، راهنمای مسیر و نزدیکی به مبدأ سفر، به عنوان بخشی از معیارهایی است که گردشگران در انتخاب یک مقصد مبتنی بر جنگل استفاده می‌کنند. نقش سیستم حمل‌ونقل در توسعه مقصد اهمیت دارد زیرا ارتباط‌های حیاتی بین مناطق گردشگرفرست و مقصد را فراهم می‌کند. توسعه‌ی زیرساخت‌ها، از جمله راه، جریان حمل‌ونقل و جابه‌جایی مسافر را تسهیل نموده و انگیزه‌ی گردشگران را برای بازدید از مکان‌های مختلف افزایش می‌دهد. عامل مهم دیگر نزدیکی مقصدهای مبتنی بر جنگل به محل زندگی گردشگران است. از آنجا که بسیاری از مقصدهای جنگلی ایران در مناطق نسبتاً دور قرار دارند، به ویژه آنهایی که دارای مناظر و چشم‌اندازهای زیبا هستند، قابلیت اطمینان و راحتی حالت‌های دسترسی به آنها، باید برای گردشگران تأمین شود. اگر دسترسی

گردشگران برای سفر به مقصد مورد نظر توسط ناکارآمدی در سیستم حمل‌ونقل محدود شود، گردشگران به دنبال مقصدهای جایگزین می‌گردند.

در میان عوامل گوناگونی که در انتخاب الگوی گردشگری مبتنی بر جنگل نقش دارند، محیط و منابع طبیعی مقصد در قالب یک جاذبه، به عنوان مهمترین عامل هستند. از آنجایی که رفتار و انگیزه‌های گردشگران، تابع شرایط زمانی و مکانی خاصی است که در آن زندگی می‌کنند، نبود محیط و منابع طبیعی سبز در بسیاری از نقاط ایران و وجود فضا و شرایط مناسب به لحاظ منابع طبیعی و تنوع فضایی جنگل‌ها، باعث شده است تا عامل "منابع طبیعی" به عنوان یک "جاذبه" نقش مهمی در الگوهای رفتاری گردشگران مبتنی بر جنگل داشته باشد. اطلاع‌رسانی (معرفی) و تبلیغات هر چه بیشتر درباره‌ی تنوع فضاها، پارک‌های جنگلی، مناظر و چشم‌اندازهای جنگلی؛ پدیده‌های جوی (جنگل ابر)؛ جانوران و گیاهان نادر (پرنده‌نگری و حیوان‌نگری، تورهای عکاسی و...) توسط مدیران محلی و منطقه-ای پیشنهاد می‌گردد. از دیدگاه گردشگران مبتنی بر جنگل، بازدید از منابع طبیعی، مناظر و چشم‌اندازهای جنگلی؛ پدیده‌های جوی، جانوران و گیاهان وجود تسهیلات و خدمات اقامتی و پذیرایی با کیفیت و تنوع این خدمات الزامی می‌باشد. در صورت برگزاری تورهای چند روزه و شب‌مانی در طبیعت، حداقل تسهیلات اقامتی با امنیت می‌بایست وجود داشته باشد. در این زمینه، تأسیس کمپ‌های اقامتی و بوم‌گردی سازگار با مناطق جنگلی؛ ساخت فضاهای اختصاصی برای طبخ و یا ارایه‌ی خدمات غذایی؛ ساخت سرویس‌های بهداشتی متحرک در مسیر دسترسی پارک‌ها و مناطق جنگلی، پیشنهاد می‌گردد. عواملی همچون دما، بارندگی، باد، تابش و رطوبت نسبی به عنوان ویژگی‌های آب و هوایی می‌باشند که تحت موضوع شاخص‌های آسایش اقلیمی گردشگری مطرح شده‌اند. پارک‌های جنگلی دالخان و صفارود در شش ماهه‌ی اول سال از شاخص اقلیمی گردشگری بالایی برخوردارند. مدیریت گردشگری و جنگل در شهرستان رامسر می‌بایست کیفیت و گونه‌های خدمات اقامتی- پذیرایی، مسیرهای پیاده‌روی، مبلمان فضای باز، فروشگاه‌ها و فروشنده‌های محلی را در پارک جنگلی دالخان کنترل نموده و ارتقا بخشد. همچنین، مدیریت پارک جنگلی دالخان می‌بایست در زمینه‌های ایجاد مراکز دیدنی، راهنمای مسیرهای پیاده‌روی، تابلوهای تفسیری، تابلوهای راهنمایی مسیر، همچنین ایجاد سیستم‌های مراقبت‌های پزشکی و اورژانسی برنامه‌ریزی-های لازم را با توجه به شرایط محیطی داشته باشد، تا منجر به ارتقا و شکل‌گیری گردشگری جنگل شود. در پارک‌های جنگلی دالخان و صفارود نیز خدمات مکمل دارای عدم مطلوبیت می‌باشد، از این رو خدمات اطلاعاتی و نیز خدمات ایمنی و بهداشتی باید در چارچوب توسعه‌ی مدیریت این پارک‌ها قرار گیرد.

منابع

- Asgharian, M., Rostami-Shahraji, T., Nasirahmadi, K. & Olladi Ghadikolaei, J. (2012). Identification of criteria and indicators of nature management in north of Iran forest parks using Delphi method, Iranian natural ecosystem, Vol. 2, No. 4, pp. 93-103. [In Persian]
- Gil-Asgar, R., Saeb, K., Arjmandi, R. & Khorasani, N. (2012). Elaboration of an Integrated Environmental Strategy for Safarood Forest Park through ANP method, Science and Technology of Natural Resources, Vol. 8. No. 1, pp. 111-125. [In Persian]
- Babazadeh-khameneh, S., danekar, A., riazzi, B., ghavamedin zahedi amiri, G., taheri, F. & seyed nooredin mousavi, S. N. (2015). Vegetation Analysis of Outdoor Recreation Zone in Sisangan Forest, Journal of plant researches (Iranian journal of biology), Vol. 28, No. 3, pp. 486-498. [In Persian]

- Bostedt, G. & Mattsson, L., (1995). the value of forests for tourism in Sweden, *annals tourism research*, Vol. 22, No. 3, pp. 671-680.
- Catibog-Sinha, C., (2011), Sustainable forest management: heritage tourism, biodiversity, and upland communities in the Philippines, *Journal of Heritage Tourism*, Vol. 6, No. 4, pp. 341-352.
- Chen, B., & Nakama, Y., (2013). thirty years of forest tourism in china, *Journal of Forest Research*, Vol. 18, No. 4, pp. 285-292.
- Ciesielski, M. & Sterenczak, K., (2018). What do we expect from forests? The European view of public demands, *Journal of Environmental Management*, No. 209, pp. 139-151.
- Deng, J., King, B. & Bauer, T., (2002). Evaluating natural attractions for tourism, *Annals of Tourism Research*, No. 29, pp. 422-438.
- Dong, Z., (2002). Forest tourism in china, Beijing, petroleum industry press.
- Eskandari, S., J. Oladi Ghadikolaei, & A. Yakhkashi, (2017). Investigation of outdoor recreation needs and preferences of visitors in Sorkhe Hesar forest park and its comparison with Sisangan forest park. *Journal of Human and Environment*, Vol. 15, No. 1: pp. 45-59. [In Persian]
- Formica, S. & Uysal, M., (2006), Destination attractiveness based on supply and demand evaluations: An analytical framework, *Journal of Travel Research*, Vol. 44, No. 4, pp. 418-430.
- Forouzad, M., Danehkar, A. & Zahedi Amiri, G. (2016). Criteria and Indicators in Screening and Management of Sustainable Tourism (Case Study: Khamir and Qeshm Mangrove Forests), *Tourism planning & development*, Vol. 5, No. 17: pp. 169-194. [In Persian]
- Gluck, P., (2002), Property rights and multipurpose mountain forest management, *Forest Policy and Economics*, No. 4, pp. 125-134.
- Ghorbani, R. & Ebrahimpour Lanbaran, A. (2011). Motivational Modeling in Development of Urban Fringe Recreational Places, An Approach for Improving the Quality of Life – Case Study of the Recreational Area of Oun-Ebn-Ali, Tabriz, *Environmental Sciences*, Vol. 8, No. 1: PP. 51-68. [In Persian]
- Guichard-Anguis, S., (2011). Walking through World Heritage forest in Japan: The Kumano pilgrimage, *Journal of Heritage Tourism*, Vol. 6, No. 4, pp. 285-295.
- Hall, C. M. (2011). Seeing the forest for the trees: tourism and the International Year of Forests, *Journal of Heritage Tourism*, Vol. 6, No. 4, pp. 271-283.
- Hall, C. M., Scott, D. & Gosling, S. (2011). Forests, climate change and tourism, *Journal of Heritage Tourism*, Vol. 6, No. 4, pp.353-363.
- Hayrinen, L., Mattila, O., Berghall, S., Narhi, M. & Toppinen, A., (2016). exploring the future use of forests: perceptions from nonindustrial private forest owners in Finland, *Scandinavian Journal of Forest Research*, No. 31, pp. 1-11.
- Ho, W. J., (1998). the management and development of forest recreational resources, *Landscape Architecture*, No. 28, pp. 7-24.
- Hosseini, S., J. Oladi Ghadikolaei, & H. Amirnejad, (2016). The priority of criteria and indicator of the evaluation of national parks using Entropy and Likert techniques, *Natural Ecosystem of Iran*, Vol. 7, No. 3: pp. 83-97. [In Persian]
- Hsueh, I. C. & Lai, M. J., (2000). Resource evaluation of candidate site selection for forest recreation, *Tung Hai Journal*, No. 41, pp. 111-132.
- Hjortso, C., & Straede, S., (2001). Strategic multiple-use forest planning in Lithuania applying multi-criteria decision-making and scenario analysis for decision support in an economy in transition, *Forest Policy and Economics*, No. 3, pp. 175-188.
- Hilsendager, K., Harshaw, H. & Kozak, R., (2017). The effects of forest industry impacts upon tourist perceptions and overall satisfaction, *Leisure/Loisir*, Vol 41, No. 2, pp. 205-230.
- Hosseini, S., Oladi, J. & Amirnejad, H. (2016). The priority of criteria and indicator of the evaluation of national parks using Entropy and Likert techniques. *Natural Ecosystem of Iran*, 7(3), 83-97. [In Persian]
- Huelsz, J. A. S., Kainer, K. A., Keys, E. & Colli-Balam, S. S., (2017), three stories under the same hut: Market preferences and forest governance drive the evolution of tourism construction materials, *Forest Policy and Economics*, No. 78, pp. 151-161.
- Jafari, J., (2002), *Encyclopedia of tourism*, London: Routledge.

- Jahangiri, S. & Salehi, A. (2017). Zoning the recreational capacity of Yasuj's forest park, using multi criteria decision methods in GIS, *Journal of Natural Environment*, Vol. 70, No. 1, 37-51. [In Persian]
- Jeong, I., (1997). A study on attributes of attractions of the bukhansan national park and visitors' attitudes, master's thesis, Hanyang University, Seoul, Korea.
- Kaviani, A., and Nouri-Kermani, A. (2010). Role of planning in sustainable development of villages of tourism Typical region of Dalkhani Forest Park. *Geography*, Vol. 4, No. 16: 35-53. [In Persian]
- Khalili, Z., Oladi, J., Hoseini Nasr, S. M. & Tekeyekhah, J. (2015). Assessment of Ecotourism Capability of Traditional Ghoori Ghale basin with emphasis on water resources factor. *Natural Ecosystem of Iran*, Vol. 5, No. 4: 47-62. [In Persian]
- Kheiri, J., Nasihatkon, B., Soleimaninejad, M. & Salahesh, N., (2015). Tourists' satisfaction, product quality, future behaviors: Sisangan Forest Park, Iran, *Tourism Today*, No. 15, pp. 121-138.
- Kim, S. S., Lee, C. K. & Klenosky, D. B., (2003). The influence of push and pull factors at korean national parks, *Tourism Management*, No. 24, pp. 169-180.
- Konu, H., (2015). developing a forest-based wellbeing tourism product together with customers-An ethnographic approach, *Tourism Management*, No. 49, pp. 1-16.
- Kreitner, R. and Kinicki, A. (2005). *Organizational Behavior Management*, 10Edition, McGraw-Hill Education.
- Lee, J., Graefe, A. R. & Burns, R. C., (2007). Examining the Antecedents of Destination Loyalty in a Forest Setting, *Leisure Sciences*, Vol. 29, No. 5, pp. 463-481.
- Lee, C. F., Huang, H. I. & Yeha, H. R., (2010). Developing an evaluation model for destination attractiveness: sustainable forest recreation tourism in Taiwan, *Journal of Sustainable Tourism*, Vol. 18, No. 6, pp. 811-828.
- Lee, C. F., (2015). Tourist satisfaction with forest recreation experience: a segment-based approach, *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, Vol. 26, No. 4, pp. 535-548.
- Luo, F. & Bao, J., (2013). Evolutional process and characteristics of National forest parks in china: a perspective of the logic of state, market and society, *Econ Geogr*, Vol. 33, No. 3, pp. 164-169.
- Luo, F., Moyle, B. D., Bao, J. & Zhong, Y., (2016). The role of institutions in the production of space for tourism: National Forest Parks in China, *Forest Policy and Economics*, No. 70, pp. 47-55.
- Mantymaa, E., Ovaskainen, V., Juutinen, A. & Tyrvainen L., (2017). Integrating nature based tourism and forestry in private lands under heterogeneous visitor preferences for forest attributes, *Journal of Environmental Planning and Management*, Vol 61, No. 4, pp. 724-746.
- Mirzaei, R. & N. Rezaei, 2017. Segmentation of the Special Events' Market Based on Visitors' Motivations, *journal of new marketing research*, Vol. 7, No. 1: pp. 93-114. [In Persian]
- Mohammadi, M., & Mirtaghian Rudsari, S. M. (2017). Identifying and prioritizing factors affecting the process of formation of rural second homes tourism (Case study: Rural Complex of Javaherdeh in Ramsar). *Journal of Research & Rural Planning*, Vol. 6, No. 2, 125-140. [In Persian]
- Momeni, M. (2009). *Statistical Analysis by Use of SPSS*, Tehran: Ketab-e-Noe Publication. [In Persian]
- Murphy, W., (2006). Forest recreation in a commercial environment, In S. Wall (Ed.), *Small-scale forestry and rural development: The intersection of ecosystems, economics and society*, Dublin: The Irish Forestry Board.
- Nayha, A., Pelli, P. & Hetemaki, L., (2015). Services in the forest based sector unexplored futures, *Foresight*, Vol. 17, No. 4, pp. 378-398.
- Ohe, Y., Ikei, H., Song, C. & Miyazaki, Y., (2017). evaluating the relaxation effects of emerging forest-therapy tourism: A multidisciplinary approach, *Tourism Management*, No. 62, pp. 322-334.
- Oura, Y., (2017). Transition of Forest Tourism Policies in Japanese National Forest Management, *Tourism Planning & Development*, Vol. 15, No. 1, pp. 40-54.
- Perera, P., Vlosky, R. P. & Wahala, S. B. (2012). Motivational and Behavioral Profiling of Visitors to Forest-based Recreational Destinations in Sri Lanka, *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, Vol 17, No. 4, pp. 451-467.
- Priskin, J., (2001). Assessment of natural resources for nature-based tourism: the case of the Central Coast Region of Western Australia, *Tourism Management*, No. 22, pp. 637-648.
- Sloan, P., Legrand, W. & Kinski, S., (2016). the restorative power of forests: the tree house hotel phenomena in germany, *Advances in Hospitality and Leisure*, No. 19, pp. 181-189.

- Tyrvainen, L. Silvennoinen, H. & Hallikainen, V., (2016). Effect of the Season and Forest Management on the Visual Quality of the Nature-based Tourism Environment: A case from Finnish Lapland, *Scandinavian Journal of Forest Research*, No. 31, pp. 1-34.
- Wang, X., & Wang, J., (1998). Forest park and ecotourism, *Tourism Trib*, No. 2, pp. 58-62.
- World Tourism Organization (UNWTO), (2017). *Tourism Highlights*, World Tourism Organization, <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029>.
- Yang, H. C., (2005). A multi-dimension approach to forest recreational management, *Proceedings of Forest Ecology and Management Conference*, pp. 21-40.
- Yolal, M., Rus, R. V., Cosma, S., & Gursoy, D., (2015). A Pilot Study on Spectators' Motivations and Their Socio-Economic Perceptions of a Film Festival, *Journal of Convention & Event Tourism*, Vol. 16, No. 3, pp. 253-271.